

Dosarul nr. 2ra-787/20

Prima instanță: Judecătoria Drochia, sediul Glodeni (jud. A. Țihonschi)
Instanța de apel: Curtea de Apel Bălți (jud. A. Corcenco, D. Stănila, D. Corolevschi)

DECIZIE

19 august 2020

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

În componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Tamara Chișca-Doneva
Maria Ghervas
Nicolae Craiu
Victor Burduh
Mariana Pitic

examinând recursul declarat de către Veaceslav Manole, reprezentat de avocatul Gheorghe Macovei,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de către Veaceslav Manole împotriva lui Nicolae Timcu și Irinei Timcu cu privire la declararea nulității contractului de vânzare-cumpărare,

împotriva deciziei din 16 ianuarie 2020 a Curții de Apel Bălți, prin care a fost admis apelul declarat de către Irina Timcu, reprezentată de avocatul Anton Vasile, a fost casată integral hotărârea din 25 iulie 2019 a Judecătoriei Drochia, sediul Glodeni și a fost emisă o nouă hotărâre, prin care acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată,

constată:

La data de 10 iulie 2018, Veaceslav Manole a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Nicolae Timcu și Irina Timcu cu privire la declararea nulității contractului de vânzare-cumpărare.

În motivarea acțiunii, reclamantul a invocat că la 11 august 2017 a încheiat un contract de împrumut cu Nicolae Timcu, prin care i-a transmis ultimului suma de 16 000 de euro, cu termenul de rambursare 21 august 2017. Contractul de împrumut nr. 5967 a fost întocmit la notarul Maria Stog.

A susținut că pârâtul nu și-a executat obligațiile asumate prin contract și nu a restituit împrumutul acordat în termenul stabilit, motiv din care s-a adresat cu cerere de chemare în judecată pentru recuperarea silită a sumei datorate de către Timcu Nicolae.

Astfel, prin hotărârea din 04 aprilie 2018 a Judecătoriei Drochia, sediul Glodeni s-a dispus încasarea de la Nicolae Timcu a sumei datorate din contractul de împrumut

de 16 000 de euro, dobânzii de întârziere în mărime de 21 774 de lei și cheltuielilor de judecată în sumă de 15 851 de lei. Titlul executoriu nr. 2-623/17 emis în baza hotărârii Judecătorei Drochia, sediul Glodeni a fost înaintat spre executare, fapt care nu s-a realizat pînă în prezent ca urmare a comportamentului dolosiv dintre Nicolae Timcu și Irina Timcu.

Reclamantul a indicat că la 22 august 2017, imediat după expirarea termenului de rambursare a împrumutului, Nicolae Timcu, pentru a evita urmărirea ulterioară a bunurilor ce-u aparțineau cu drept de proprietate, intenționat și cu rea-voință a încheiat contractul de vânzare-cumpărare nr. 8354 prin care a înstrăinat Irinei Timcu, mama pârâtului, terenurile cu nr. cadastrale XXXXX.

Consideră că la încheierea contractului de vânzare-cumpărare, pârâții nu aveau intenția pentru nașterea, modificarea sau stingerea cărorva drepturi și obligații civile, intenția lor constituia de fapt tănuirea și punerea în siguranță a proprietății care aparținea lui Timcu Nicolae.

A menționat că la 21 decembrie 2017 a fost emisă o altă hotărâre judecătorească, prin care s-a dispus încasarea de la Nicolae Timcu a datoriei de 2000 de dolari SUA, care i-au fost transmiși în aceleași circumstanțe de către Guzovatii Anatolii, iar pînă în prezent nici această hotărâre nu a fost executată din cauza înstrăinării de către Nicolae Timcu a tuturor bunurilor sale.

Veaceslav Manole a afirmat că pârâții nu au avut la bază intenția de a produce efecte juridice. De fapt, Nicolae Timcu a transmis spre vânzare terenurile ce îi aparțineau cu drept de proprietate mamei sale Timcu Irina pentru a crea o aparență juridică pentru terți, motivul contractului de vânzare-cumpărare fiind fictiv. Prin urmare, actul juridic fictiv este lovit de nulitate, or, în acest caz lipsește unul dintre elementele definiției ale actului juridic, intenția de a da naștere, modifica sau stinge drepturi și obligații civile.

A precizat că în esență, cererea dată este o acțiune pauliană, care pretinde a fi un mijloc legal ce se găsește la dispoziția creditorului drept consecință a violării dreptului său de creanță, prin intermediul actului fraudulos încheiat între debitorul său și terțul contractant. Astfel, acțiunea pauliană este îndreptată atât împotriva debitorului Nicolae Timcu cât și împotriva terțului dobânditor Timcu Irina.

A remarcat că legea instituie drept garanție pentru creditori dreptul de gaj general, care este un drept atribuit de lege creditorilor chirografari de a urmări pentru plata creanțelor sale, oricare dintre bunurile debitorului în virtutea principiului potrivit căruia orice debitor răspunde pentru obligațiile asumate cu întregul său patrimoniu, cu toate bunurile sale, mobile și imobile, prezente sau viitoare.

Reclamantul a solicitat anularea contractului de vânzare-cumpărare nr. 8354 din 22 august 2017, prin care Nicolae Timcu a înstrăinat Irinei Timcu terenurile cu nr. cadastrale XXXXX și încasarea din contul pârâților a tuturor cheltuielilor de judecată ce vor fi suportate în acest proces, inclusiv taxa de stat în mărime de 100 de lei.

Prin hotărârea din 25 iulie 2019 a Judecătorei Drochia, sediul Glodeni, a fost admisă integral acțiunea depusă de către Veaceslav Manole și a fost anulat contractul de vânzare-cumpărare nr. 8354 din 22 august 2017, încheiat între Nicolae Timcu,

reprezentat de către Oleg Timcu în baza procurii nr. 7602 din 27 iulie 2017 și Irina Timcu. Au fost încasate, în mod solidar, din contul lui Nicolae Timcu și Irina Timcu în beneficiul lui Veaceslav Manole cheltuielile de judecată în sumă de 100 de lei.

La data de 06 august 2019 Irina Timcu, reprezentată de avocatul Vasile Anton, a declarat apel împotriva hotărârii din 25 iulie 2019 a Judecătorei Drochia, sediul Glodeni, solicitând admiterea apelului, casarea hotărârii primei instanțe și pronunțarea unei hotărâri noi, prin care acțiunea sa fie respinsă.

Prin decizia din 16 ianuarie 2020 a Curții de Apel Bălți, a fost admis apelul declarat de Irina Timcu, reprezentată de avocatul Anton Vasile și a fost casată integral hotărârea din 25 iulie 2019 a Judecătorei Drochia, sediul Glodeni, fiind emisă o hotărâre nouă prin care acțiunea depusă de Veaceslav Manole a fost respinsă ca neîntemeiată.

La data de 06 martie 2020 Veaceslav Manole, reprezentat de avocatul Gheorghe Macovei, a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei din 16 ianuarie 2020 a Curții de Apel Bălți și menținerea hotărârii din 25 iulie 2019 a Judecătorei Drochia, sediul Glodeni.

În motivarea recursului, Veaceslav Manole a reiterat circumstanțele expuse în cererea de chemare în judecată și a invocat că instanța de apel a apreciat arbitrar probele, fapt ce a determinat emiterea unei decizii neîntemeiate.

A menționat că instanța de apel eronat a constatat buna-credință a intimetei Irina Timcu, în condițiile în care ultima a recunoscut că anterior i-a mai achitat o altă datorie formată de Nicolae Timcu și că l-a rugat în viitor să nu-i mai dea cu împrumut sume de bani. Prin urmare, se observă că unica intenție pe care o aveau intimații a fost conservarea bunurilor și menținerea acestora în familie pentru a nu fi înstrăinate persoanelor terțe. Mai mult ca atât, intimatul Nicolae Timcu obișnuia să cheltuiască bani la jocurile de noroc, din care cauză avea mereu datorii, iar Irina Timcu de fiecare dată l-a ajutat să le plătească.

Recurentul consideră că data încheierii contractului de vânzare-cumpărare demonstrează incontestabil intenția intimaților de a încheia acest contract în dauna creditorului, or, cunoscând despre faptul ajungerii la scadență a obligației de restituire a împrumutului, Nicolae Timcu a înstrăinat terenurile respective, intuind că ar putea urmări bunurile ce –o aparțin cu drept de proprietate.

De asemenea, recurentul a remarcat că o altă circumstanță care demonstrează caracterul fictiv al contractului este faptul neprobării de către intimați a transmiterii sumei de 5000 de euro pentru procurarea terenurilor.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Curtea de Apel Bălți a pronunțat decizia contestată la data de 16 ianuarie 2020.

Potrivit scrisorii de însoțire nr. 3856, decizia motivată a instanței de apel a fost expediată în adresa lui Veaceslav Manole la data de 21 februarie 2020 și a fost recepționată la 26 februarie 2020 (f.d. 171-172).

Astfel, recursul, declarat la data de 06 martie 2020, este în termen.

La 06 aprilie 2020, copia recursului declarat de către Veaceslav Manole, reprezentat de avocatul Gheorghe Macovei a fost expediată în adresa intimaților, cu înștiințarea despre depunerea referinței (f.d. 202-207, 217).

La 15 mai 2020 Irina Timcu, reprezentată de avocatul Anton Vasile, a depus referință, prin care a solicitat declararea recursului inadmisibil (f.d. 208-211).

Intimatul Nicolae Timcu nu a depus referință.

În conformitate cu art. 440 alin. (2) din Codul de procedură civilă, completul din 3 judecători prin încheierea din 29 iulie 2020 a considerat recursul admisibil și a dispus examinarea fondului de un complet din 5 judecători.

În conformitate cu art. 444 din Codul de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului în raport cu argumentele invocate în recursul declarat și obiecțiile expuse în referință, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul urmează a fi admis, cu casarea deciziei instanței de apel și menținerea hotărârii primei instanțe, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. f) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze decizia instanței de apel și să mențină hotărârea primei instanțe.

Din suportul probator prezent la materialele cauzei rezultă că în temeiul contractului de împrumut nr. 5967 din 11 august 2017, Veaceslav Manole a transmis lui Nicolae Timcu suma de 16 000 de euro, cu termenul de rambursare la 21 august 2017 (f.d. 9).

La 22 august 2017, imediat după expirarea termenului de rambursare a împrumutului, Nicolae Timcu a încheiat contractul de vânzare-cumpărare nr. 8354 prin care a înstrăinat mamei lui, Irina Timcu, terenurile cu nr. cadastrale XXXXX (f.d. 69-71).

Prin hotărârea din 04 aprilie 2018 a Judecătoriei Drochia, sediul Glodeni s-a încasat de la Nicolae Timcu în beneficiul lui Veaceslav Manole datoria în sumă de 16 000 de euro conform contractului de împrumut, dobânda de întârziere în mărime de 21 774 de lei și cheltuielile de judecată în sumă de 15 851 de lei (f.d. 10).

Titlul executoriu nr. 2-623/17 emis în baza hotărârii Judecătoriei Drochia, sediul Glodeni a fost înaintat spre executare, însă suma încasată de către instanța de judecată nu a fost achitată.

Înaintând prezenta cerere de chemare în judecată, Veaceslav Manole a solicitat anularea contractului de vânzare-cumpărare nr. 8354 din 22 august 2017 și încasarea cheltuielilor de judecată.

Prima instanță, fiind investită cu judecarea prezentei cauze, a ajuns la concluzia temeiniciei acțiunii depuse de către Veaceslav Manole și a anulat contractul de vânzare-cumpărare nr. 8354 din 22 august 2017, încheiat între Nicolae Timcu, reprezentat de către Oleg Timcu în baza procurii nr. 7602 din 27 iulie 2017 și Irina Timcu, încasând, în mod solidar, din contul părâților în beneficiul reclamantului cheltuielile de judecată în sumă de 100 de lei.

Instanța de fond a concluzionat că, contractul de vânzare-cumpărare a fost încheiat fără intenția de a produce efecte juridice și a avut drept scop evitarea unei eventuale urmăriri a bunurilor debitorului în vederea achitării datoriei scadente acumulate de acesta față de creditorii.

Instanța de apel, fiind investită cu judecarea apelului declarat de către Irina Timcu, a ajuns la concluzia temeiniciei acestuia și a casat integral hotărârea primei instanțe, pronunțând o hotărâre nouă prin care acțiunea depusă de Veaceslav Manole a fost respinsă ca neîntemeiată.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a reținut că, contrar celor expuse de către Veaceslav Manole în cererea de chemare în judecată, Irina Timcu a relatat că în a doua decadă a lunii iulie 2017, Nicolae Timcu a venit cu rugămintea de a-i împrumuta suma de 5000 de euro pentru o afacere și deoarece anterior i-a oferit de nenumărate ori sume de bani pe care acesta le returna parțial sau nu le returna deloc, i-a spus că îi va putea oferi suma respectivă doar cu condiția că îi va lăsa un gaj. În același timp, Nicolae Timcu a venit cu propunerea să îi înstrăineze terenurile pe care le deținea la acel moment în proprietate, iar Irina Timcu să îi achite pe ele suma de 5000 euro.

Instanța de apel a mai menționat că la data de 27 iulie 2017, Nicolae Timcu a mers la notar și a întocmit o procură generală cu toate împuternicirile și drepturile prevăzute de lege pe numele fratelui Oleg Timcu. Ulterior, Irina Timcu i-a achitat lui Nicolae Timcu pentru loturile de pământ procurate suma de 5000 de euro. A doua zi, 28 iulie 2017, Oleg Timcu a inițiat procedura de perfectare a actelor privind înstrăinarea bunurilor imobile ce au aparținut lui Nicolae Timcu, la perfectarea tuturor actelor necesare verificând inclusiv dacă bunurile imobile nu sunt grevate sau sechestrate. Astfel, la 22 august 2017 Nicolae Timcu i-a înstrăinat bunurile imobile, în acest sens fiind perfectat un contract de vânzare-cumpărare autentificat și înregistrat la biroul notarial.

Prin urmare, instanța de apel a concluzionat că la înstrăinarea bunurilor imobile, Irina Timcu a acționat cu bună-credință, iar contractul de vânzare-cumpărare a fost încheiat la 22 august 2017 din motivul că organul cadastral a eliberat certificatele de evaluare a terenurilor, necesare pentru perfectarea contractului la notar, în perioada 14 august 2017 – 21 august 2017.

Verificând legalitatea deciziei atacate prin prisma argumentelor invocate în recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție constată că instanța de apel a apreciat greșit circumstanțele care au importanță pentru soluționarea justă a cauzei.

În conformitate cu art. 239 din Codul de procedură civilă, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată.

În conformitate cu art. 240 alin. (1) din Codul de procedură civilă, la deliberarea hotărârii, instanța judecătorească apreciază probele, determină circumstanțele care au importanță pentru soluționarea cauzelor, care au fost sau nu stabilite, caracterul

raportului juridic dintre părți, legea aplicabilă soluționării cauzei și admisibilitatea acțiunii.

Conform art. 217 din Codul civil (în vigoare până la 01 martie 2019), nulitatea absolută a actului juridic poate fi invocată de orice persoană care are un interes născut și actual. Instanța de judecată o invocă din oficiu. Nulitatea absolută nu poate fi înlăturată prin confirmarea de către părți a actului lovit de nulitate. Acțiunea în constatare a nulității absolute este imprescriptibilă.

Conform art. 221 alin. (1) din Codul civil (în vigoare până la 01 martie 2019), actul juridic încheiat fără intenția de a produce efecte juridice (actul juridic fictiv) este nul.

Potrivit art. 598 din Codul civil (în vigoare până la 01 martie 2019), creditorul care are un interes serios și legitim poate să ia toate măsurile pentru conservarea drepturilor sale.

Creditorii chirografari (creditorii a căror creanță nu este asigurată cu garanții reale) își pot satisface creanțele din patrimoniul debitorului doar atunci când acesta este solvabil. În caz contrar, ei vor suporta riscul de a nu-și putea satisface creanța.

Pentru a evita ca la scadență debitorul să apară ca fiind lipsit de elemente active în patrimoniul său, adică să fie insolubil, legea acordă creditorilor chirografari anumite mijloace de conservare a patrimoniului debitorului lor.

Aceste măsuri constau în preîntâmpinarea pierderii unui drept subiectiv din patrimoniul debitorului. Pentru luarea măsurilor de conservare a patrimoniului debitorului, creditorul trebuie să facă dovada că are un interes serios și legitim.

Acțiunea pauliană acordă dreptul creditorilor de a ataca și obține revocarea acelor acte juridice încheiate de către debitor în fraudă drepturilor lor și în beneficiul unor terți care fie au fost complici la fraudă, fie s-au îmbogățit pe această cale.

Astfel, acțiunea pauliană poate fi intentată dacă sunt respectate următoarele condiții: creanța creditorului trebuie să fie certă, lichidă și exigibilă și de regulă, anterioară actului atacat; actul juridic încheiat de debitor cu terțul trebuie să fi cauzat un prejudiciu creditorului reclamant; să existe o fraudă din partea debitorului; să existe complicitatea terțului la fraudă debitorului.

În speță, acțiunea înaintată de către Veaceslav Manole întrunește toate condițiile enumerate, creanța acestuia este una certă și se atestă prin hotărârea din 04 aprilie 2018 a Judecătoriei Drochia, sediul Glodeni, este lichidă, având un quantum determinat și este exigibilă, adică ajunsă la scadență. Creanța creditorului este anterioară actului atacat din 22 august 2017, fiind rezultată din contractul de împrumut încheiat la 11 august 2017, cu data scadență la 21 august 2017.

În urma încheierii contractului de vânzare-cumpărare nr. 8354 prin care au fost înstrăinate bunurile debitorului, a fost cauzat prejudiciu creditorului reclamant, or, efectiv s-au micșorat activele debitorului, ceea ce a determinat incapacitatea de plată a ultimului, fapt confirmat prin imposibilitatea executării hotărârii judecătorești.

La fel, instanța de recurs consideră că există fraudă debitorului Nicolae Timcu, care, cunoscând că are datorii față de creditori, a acționat cu bună știință și intenționat

în vederea înstrăinării bunurilor ce îi aparțin cu drept de proprietate pentru a evita eventuala urmărire a acestora în procedura de executare.

Mai mult ca atât, momentul înstrăinării imobilelor și anume, a doua zi după devenirea contractului de împrumut scadent, precum și faptul că persoana căreia bunurile au fost înstrăinate este mama debitorului, permit de a deduce că terțul a participat în complicitate cu debitorul la fraudă.

Potrivit pct. 3.1 din contractul de vânzare-cumpărare, prețul terenurilor înstrăinate a constituit 113 545 de lei, care conform declarației vânzătorului Nicolae Timcu, reprezentat de fratele acestuia Oleg Timcu, i-a fost transferat de către cumpărătorul Irina Timcu până la autentificarea contractului.

Astfel, cele invocate denotă faptul că în prezența notarului nu a fost transmisă nicio sumă de bani de la cumpărător către vânzător.

Prin urmare, trezește dubii însuși faptul transmiterii mijloacelor bănești în valoare de 5 000 de euro de către Irina Timcu lui Nicolae Timcu, or, unica probă în acest sens este declarația verbală a fratelui pârâtului, Oleg Timcu, care a menționat că mama i-a transmis lui Nicolae Timcu bani în sumă de 5 000 de euro la data de 27 iulie 2017, adică în ziua semnării procurii. Însă, în acest sens nu a fost prezentată nicio probă pertinentă și concludentă.

Dubios este și faptul că ulterior presupusei transmiteri a sumei de 5000 de euro, la 11 august 2017 intimatul Nicolae Timcu a împrumut de la Veaceslav Manole suma de 16 000 de euro.

Toate circumstanțele constatate denotă faptul că actul juridic de înstrăinare a bunurilor imobile este fictiv.

Actul juridic fictiv este acel act încheiat fără intenția de a produce efecte juridice și este lovit de nulitate absolută, deoarece în cazul acestui act lipsește unul din elementele definiției ale actului juridic consfințit în art. 195 – intenția de a da naștere, modifica, sau stinge drepturi și obligații civile.

Manifestarea de voință în cazul actului juridic fictiv este falsă și are ca scop inducerea în eroare a altor persoane, creând aparența existenței actului juridic în realitate, implicând o neconcordanță intenționată între voința reală și voința declarată.

Deci, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că prima instanță întemeiat a constatat că, contractul de vânzare-cumpărare din 22 august 2017 a fost încheiat fără intenția de a produce efecte juridice și a avut drept scop evitarea unei eventuale urmăriri a bunurilor debitorului în vederea achitării datoriei scadente acumulate de acesta față de creditorii.

Nu poate fi reținut argumentul intimatei Irina Timcu, susținut de către instanța de apel, precum că, contractul de vânzare-cumpărare a fost încheiat la 22 august 2017 din motivul că organul cadastral a eliberat certificatele de evaluare a terenurilor, necesare pentru perfectarea contractului la notar, în perioada 14 august 2017 – 21 august 2017, deoarece această circumstanță nu denotă buna-credință a părților contractante, or, la 14 august 2017 contractul de împrumut era deja încheiat și debitorul Nicolae Timcu, deși cunoștea că are datorii față de creditorii, a purces la înstrăinarea bunurilor ce îi aparțin cu drept de proprietate în dauna creditorilor.

Din considerentele menționate și având în vedere faptul că hotărârea primei instanțe este legală și întemeiată, decizia instanței de apel fiind emisă cu interpretarea în mod eronat a legii, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul, a casa integral decizia instanței de apel și a menține hotărârea primei instanțe.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. f) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e :

Se admite recursul declarat de către Veaceslav Manole, reprezentat de avocatul Gheorghe Macovei.

Se casează integral decizia din 16 ianuarie 2020 a Curții de Apel Bălți și se menține hotărârea din 25 iulie 2019 a Judecătoriei Drochia, sediul Glodeni, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de către Veaceslav Manole împotriva lui Nicolae Timcu și Irinei Timcu cu privire la declararea nulității contractului de vânzare-cumpărare.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

Tamara Chișca-Doneva

judecătorii

Maria Ghervas

Nicolae Craiu

Victor Burduh

Mariana Pitic